

TEURLINGS & ELLENS
ADVOCATEN

WILLEMSPARKWEG 193
1071 HA AMSTERDAM

TELEFOON: 020 420 14 75
TELEFAX: 020 622 98 19
WWW.TEURLINGSELLENS.NL

Aan Zijne Excellentie de Staatsecretaris
van Veiligheid en Justitie
Mr. F. Teeven

UW REF.:
ONZE REF.: MT13811
INZAKE: Wetsvoorstel Scheiden zonder rechter/
Internetconsultatie

AMSTERDAM, 30 december 2013

Geachte heer Teeven,

Inmiddels nam ik kennis van uw wetsvoorstel en de memorie van toelichting met betrekking tot de vereenvoudiging van de echtscheidingsprocedure voor echtgenoten zonder minderjarige kinderen. Naar mijn stellige mening zal het doel de procedure goedkoper en eenvoudiger te maken juist leiden tot "duurkoop" en veel meer complexe zaken bij de rechtbank. Ik wil u behoeden voor een rampzalige situatie. Ik zal dat uiteraard toelichten.

Al zo'n 18 jaar regel ik zeer veel echtscheidingen op gezamenlijk verzoek. Ik heb met mijn kantoor duizenden paren bijgestaan in het kader van een gezamenlijk verzoek tot echtscheiding en ken de valkuilen.

Het aantal scheidingen zonder kinderen waarbij sprake is van nagenoeg dezelfde inkomens en, naast huisraad, weinig gemeenschappelijke bezittingen (huis, aandelen, levensverzekeringen e.d.) en/of amper pensioenopbouw is werkelijk veel en veel minder dan door u geschat. U verwacht dat zo'n 7.000 of meer van de circa 14.000 echtscheidingen door een procedure via de ambtenaar van de burgerlijke stand tot stand kunnen komen, maar ik verzeker u dat ik in de praktijk weet dat van die 7.000 nog geen 10% daadwerkelijk in een dergelijke simpele situatie verkeert. Een groot probleem zal door uw wetsvoorstel echter zijn dat scheidende paren in Nederland wel denken dat zij een makkelijke en goedkope weg kiezen. U geeft in de Memorie aan dat het met name bij echtgenoten wier vermogenssituatie complex is of die bijvoorbeeld reeds lang gehuwd zijn en geen gelijkwaardige inkomenspositie hebben, in de rede ligt dat zij zich voor juridisch advies wenden tot een advocaat of andere jurist. Maar wie ziet er op toe dat in de grofweg 90% van de scheidingen die in aanmerkingen komen voor de zogenaamd eenvoudiger procedure en die hulp nodig hebben, dit advies wordt gegeven? Wie ziet er op toe dat de ene partner niet onder druk wordt gezet door de ander of verkeerd wordt geïnformeerd? Ik kan u uit de praktijk zeggen dat in meer dan 10% van dit soort zaken sprake is van druk (kleine tot grote druk) en dat in meer dan 50% van de scheidingen daadwerkelijk de ene partner de ander bewust of onbewust onjuist informeert en dat daar gelukkig op dit moment een advocaat en rechtbank voor waakt.

1

U stelt in de Memorie van Toelichting dat de meeste geschillen betrekking hebben op de verzorging en opvoeding van de kinderen. Uit ervaring weet ik dat de verzorging en opvoeding zeker tot problemen kunnen leiden, maar bij scheidingen op gezamenlijk verzoek juist de alimentatie, het huis (huur of koop), het pensioen en de verdeling van andere vermogensbestanddelen tot conflicten leiden. De meeste conflicten gaan juist over financiële zaken.

De leges zijn nog niet duidelijk, maar ik vermoed dat vanwege de vele handelingen door de ambtenaar van de burgerlijke stand deze enkele tientallen euro's, misschien wel meer dan honderd euro, zullen bedragen. U maakt in de Memorie duidelijk dat de kosten voor een scheiding lopen vanaf circa 600 euro. Dat is juist. Maar dat is inclusief het griffierecht van 282 euro (tarief per 1-1-2014) en inclusief de 21% BTW die de advocaat moet afdragen aan de Belastingdienst. De advocaat brengt vaak minder in rekening dan het griffierecht. Een griffierecht dat makkelijk gereduceerd zou kunnen worden tot 30 tot 50 euro voor de daadwerkelijke kosten bij de rechtbank zodat u het gehele kostenprobleem in één keer heeft opgelost. Er is bovendien besloten om bij gefinancierde rechtsbijstand de eigen bijdrage per persoon te verhogen tot 335 euro per persoon bij scheidingszaken (in afwijking tot de eigen bijdrage per persoon in andere zaken van 193 euro) waardoor veel advocaten goedkoper werken dan wanneer de echtelieden in aanmerking komen voor gefinancierde rechtsbijstand. Uw regering heeft derhalve zelf gezorgd voor de kostenverhogende aspecten waar de meeste advocaten hebben ingeleverd door het totaalbedrag voor een scheiding op gezamenlijk verzoek door de jaren heen gelijk te houden.

De Raad voor Rechtsbijstand heeft onlangs strengere voorwaarden gesteld voor advocaten die scheidingen afhandelen. Zo moeten advocaten minstens 5 studiepunten op het gebied van personen- en familierecht halen. Daarnaast is er een gedragscode waar we ons aan moeten houden los van de regels die gelden voor advocaten. In artikel 1 staat "De advocaat overtuigt zijn cliënt van de noodzaak van een constructieve en oplossingsgerichte benadering - al dan niet door mediation - en legt in zijn opdrachtbevestiging vast dat hij steeds van die benadering uitgaat". In artikel 2 staat "Hij werkt toe naar een nieuw en voor alle betrokkenen houdbaar evenwicht. Hij ontmoedigt een opvatting waarbij een familiezaak wordt beschouwd als een zaak die gewonnen of verloren kan worden". De overige bepalingen van de gedragscode hebben eenzelfde teneur. Maar alleen al deze twee bepalingen en de eis studiepunten te halen kan ik niet rijmen met uw plan in uw optiek meer dan 7.000 paren (14.000 mensen) per jaar het zelf te laten regelen zonder dat zij de regels kennen.

Wat een groot gemis is bij de scheiding via de ambtenaar van de burgerlijke stand is het ontbreken van een executoriale titel wanneer partijen een echtscheidingsconvenant hebben opgemaakt. In zeer veel gevallen wordt na enkele maanden of vaker jaren de grosse opgevraagd ten behoeve van onder meer de incasso van de alimentatie of de uitvoering van andere financiële afspraken. Na een scheiding bij de ambtenaar van de burgerlijke stand zouden mensen daarvoor dan alsnog naar de rechtbank moeten en noodgedwongen twee procedures moeten voeren.

Er zijn daarnaast een groot aantal zaken waarbij de advocaat (of andere jurist die zich bezig houdt met personen- en familierecht) adviseert en waar de ambtenaar van de burgerlijke stand niet bij kan adviseren. Naar ik aanneem is deze daarvoor niet opgeleid en zouden de leges te hoog worden indien deze juridisch zou moeten adviseren.

Waar moet u dan aan denken? Dat is niet alleen de voorlichting over de pensioenverdeling via een folder. U zou alleen al ten aanzien van de pensioenverdeling en de melding binnen twee jaar aan de pensioeninstantie moeten aannemen dat beide echtelieden bij een scheiding via de ambtenaar van de burgerlijke stand het gedeelte over het pensioen daadwerkelijk lezen en opvolgen. U miskent daarbij dat degene die de scheiding in de praktijk regelt zeer regelmatig ook degene is met de meeste inkomsten en het meest opgebouwde pensioen. Degene die het pensioen heeft opgebouwd is meestal niet voorstander van een verdeling en zelfstandig te creëren recht voor de ex-partner. Indien deze regelende partner de folder in haar of vaak zijn bezit heeft kunt u zich voorstellen wat voor gevolgen dit kan hebben. Niet valt uit te sluiten dat degene die pensioen heeft opgebouwd de ander niet informeert over de tweejaarstermijn zoals een advocaat dat wel doet. Zeer veel scheidende paren verkeren ook ten onrechte in de veronderstelling dat pensioen niet verdeeld hoeft te worden met alle gevolgen van dien.

Voorts neem ik aan dat het niet de bedoeling is dat een ambtenaar van de burgerlijke stand adviseert over het recht op een gelijke verdeling, de gevolgen van een ongelijke verdeling en het feit dat de Belastingdienst bij een substantiële overbedeling schenkingsrecht kan heffen. Dat partijen bij een huwelijk niet verplicht worden juridische bijstand in te schakelen is juist. Maar dat komt omdat het een feit van algemene bekendheid mag heten wat het verschil is tussen een huwelijk gesloten in gemeenschap van goederen en een huwelijk op huwelijkse voorwaarden. Dat is anders bij de consequenties van een scheiding.

Partijen kunnen voorts afspreken dat een van de twee het gezamenlijk huis behoudt om de verkeerde redenen, bijvoorbeeld "omdat hij/zij altijd de hypotheek heeft betaald", "omdat het huis al zijn/haar eigendom was toen men in gemeenschap van goederen trouwde" en tal van meer juridisch onjuiste redenen. Wat dacht u van de situatie waarbij het huis is uitgesloten in de huwelijkse voorwaarden en bijvoorbeeld op naam van de man staat, maar partijen in het convenant zonder wijziging huwelijkse voorwaarden afspreken dat het huis aan de vrouw wordt toebedeeld ter afkoop van alimentatie? Een advocaat wijst dan de consequenties voor inkomstenbelasting en het schenkingsrecht. Ik ga ervan uit dat een ambtenaar van de burgerlijke stand de kennis niet heeft, maar bovendien het convenant niet zal zien, met alle consequenties van dien.

Wie adviseert partijen wanneer afstand wordt gedaan van alimentatie? In mijn praktijk heb ik veel paren zien langs komen waarbij partijen ervan uit waren gegaan dat geen alimentatie verschuldigd zou zijn of dat de duur enorm beperkt zou worden. Velen komen ook een niet-wijzigingsbeding overeen waar de rechtbank bij een conflict veel waarde aan hecht. Veel Aziatische vrouwen wordt bijvoorbeeld een bedrag van 1000 euro in het vooruitzicht gesteld alsmede het ticket naar het land van herkomst na meer dan 10 jaar huwelijk. Waakt de ambtenaar van de burgerlijke stand voor dat soort praktijken? Ik vrees van niet. Schakelt de ambtenaar een tolk in indien een mevrouw uit Thailand of Equador geen Nederlands en gebrekkig Engels spreekt?

Wat als partijen rond de 60 jaar zijn, de man heeft zijn hele leven lang pensioen opgebouwd en de vrouw niets, maar partijen leggen, om hen moverende redenen vast dat afstand wordt gedaan van het recht op pensioenverevening? Een advocaat zal adviseren en minstens de reden moeten weten waarom afstand wordt gedaan. Zoals ik het wetsvoorstel lees is het niet de bedoeling dat de ambtenaar van de burgerlijke stand dit doet.

U stelt terecht dat indien ex-echtgenoten er niet uitkomen, de rechter desgevraagd altijd nog een beslissing kan nemen. Dat is zeker juist. Maar indien bij de fase van de scheiding niet professioneel wordt geadviseerd zal het aantal geschillen dat bij de rechtbank aanhangig moet worden gemaakt enorm stijgen. De druk op de rechtbank zal groter worden en de besparing van kosten die misschien beoogd werd zal teniet worden gedaan. In de tijd dat de mogelijkheid van de "Flitsscheiding" nog bestond (de omzetting van het huwelijk in een geregistreerd partnerschap gevolgd door beëindiging bij de ambtenaar van de burgerlijke stand) zagen we de kwalijke gevolgen van het niet adviseren al direct. Het "gat" in de wet is toen juist mede om die reden gedicht en lijkt u nu te willen heropenen. U noemt als mogelijk nadeel dat partijen onbesuisd een echtscheiding tot stand laten brengen en, eveneens onbesuisd en mogelijk onder druk, met elkaar afspraken maken over de boedelverdeling, alimentatie en u vergeet nog het pensioen bij deze opsomming. Juist het onbesuisde, ondoordachte, niet goed voorgelichte en onder druk handelen was een van de grootste klachten bij de "Flitsscheiding".

Overigens leidde de "Flitsscheiding" in het buitenland ook tot grote problemen. Landen als onder meer Marokko en Turkije (en verder gelegen landen) hebben maling aan de Verordening Brussel II-bis. Veel gezamenlijke verzoeken betreffen scheidingen van echtelieden uit Marokko en Turkije die toen terug keerden werden daar nog als gehuwd gezien. Gaat de ambtenaar van de burgerlijke stand deze mensen, die niet zelden de volgens de overheid goedkoopste weg kiezen, adviseren naar de rechtbank te gaan?

U schrijft dat een nadeel een verplichte overeenkomst is dat het zonder deskundig juridisch advies sluiten van een echtscheidingsovereenkomst risico's met zich meebrengt voor betrokkenen. U miskent dat bij iedere echtscheiding afspraken worden gemaakt en dat deze veelal op papier worden vastgelegd. Alle advocaten adviseren, ook in de meest eenvoudige zaken, de afspraken goed vast te leggen. Dat kost niets meer. Ons kantoor heeft een bijvoorbeeld een voorbeeldconvenant gratis online staan.

In de Memorie van Toelichting geeft u aan dat het nu al mogelijk is de echtscheiding in eerste instantie tot stand te doen komen en de boedelverdeling pas later vorm te geven. Dat is juist. Maar dit doet zich bijna uitsluitend voor bij strijdscheidingen. Bij gezamenlijke verzoeken worden de afspraken in praktisch de meeste gevallen direct gemaakt. Indien geadviseerd zou worden door de ambtenaar van de burgerlijke stand de procedures op te splitsen zouden partijen alsnog naar de rechtbank moeten bij strijd over de afspraken of om een executoriale titel te verkrijgen.

De procedure lijkt bovendien niet sneller. In Amsterdam kan iemand binnen 4 weken gescheiden zijn. Indien noodzakelijk kan het met spoed binnen 2 weken geregeld zijn. In uw wetsvoorstel zie ik dat de echtelieden een verzoek moeten indienen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. Dat zal vermoedelijk online een standaardformulier worden en partijen moet de benodigde stukken aanleveren. Behalve een bewijs van Nederlanderschap tevens het bewijs van de gewone verblijfplaats in Nederland. Dat laatste is bij de rechtbank niet nodig aangezien partijen woonplaats kunnen kiezen op kantoor. Bovendien verzamelt de advocaat de benodigde stukken en zal dit voor partijen wat lastiger en kostbaarder zijn.

Dan volgt minimaal 14 dagen daarna een afspraak. Dat zal veelal niet direct na 14 dagen, maar wellicht na 2 1/2 of 3 weken zijn. Daarna moet de echtscheiding nog worden ingeschreven in het huwelijksregister van de gemeente waar de mensen gehuwd zijn. Dat zal doorgaans nog een week duren afhankelijk van hoe snel een ambtenaar de stukken doorzendt. De procedure bij de ambtenaar van de burgerlijke stand zal dus vermoedelijk niet sneller zijn, zeker niet als er nog stukken ontbreken die door de mensen nog moeten worden verzameld. Bovendien dienen zij twee keer bij de gemeente te verschijnen. Bij de rechtbank hoeft men niet te verschijnen, louter bij de advocaat.

Gezien het voorgaande denk ik dat u er zeer onverstandig aan doet het wetsvoorstel voort te zetten. De procedure zal niet sneller zijn dan nu het geval. Men zal niet geadviseerd worden. Als de procedure al wat goedkoper is, dan zal dat in zeer veel gevallen uiteindelijk duurkoop worden. U heeft met een verlaging van het griffierecht naar een echt kostendekkend griffierecht en de verlaging van de eigen bijdrage bij toevoegingen (voor uitsluitend een gezamenlijk echtscheidingsverzoek) de mogelijkheden de kosten te verlagen in eigen hand. Indien u ook de rechtbank nog zou verplichten een gezamenlijk verzoek binnen een of twee weken af te handelen komt u ook nog tegemoet aan de snelheid. Maar op dit moment is de procedure bij de rechtbank via een advocaat met de juiste waarborgen omkleed en naar mijn mening snel genoeg.

De afspraak staat in het regeerakkoord en de wens om deze uit te voeren is dan duidelijk. Indien u uw coalitiegenoten niet kunt overtuigen en gedwongen bent het voorstel daadwerkelijk door te zetten ondanks de vele hiervoor beschreven nadelen, dan raad ik aan de mogelijkheid te beperken tot jonge mensen tot 25 jaar die niet langer dan 6 maanden gehuwd zijn geweest. Er wordt dan tegemoet gekomen aan het regeerakkoord en u loopt minder risico. Maar de beperking is niet zonder risico, want ook deze jonge mensen kunnen samen al een huis hebben gekocht en dienen afspraken te maken over een, helaas in deze tijd, verdeling van een restschuld wat betreft de hypotheek. Ook kunnen sommige jongeren grote schulden voor het huwelijk zijn aangegaan welke alsdan ook moeten worden verdeeld. Wanneer u alle echtscheidingen in Nederland veilig en zonder te groot risico wilt laten verlopen, dan wijzigt u de huidige situatie niet.

In het vertrouwen u voldoende te hebben geïnformeerd, verblijft in afwachting van uw bericht met vriendelijke groet,

hoogachtend,

Mark Teurlings